

Robert Degen

Problemy struktury zespołu archiwalnego w perspektywie komputeryzacji archiwów na przykładzie akt Olsztyńskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej z lat 1945–1950

W obliczu komputeryzacji pracy archiwów, a szczególnie funkcjonowania w rzeczywistości archiwalnej skomputeryzowanych systemów informacyjnych pojawił się problem uwzględnienia w systemie informacji archiwalnej wszystkich elementów struktury zasobu jako osobnych poziomów informacyjnych. Egzystujące w polskiej archiwistyce do tej pory poziomy: zasobu archiwum, grupy zespołów, zespołu, serii, jednostki archiwalnej i dokumentu w tej perspektywie okazały się niewystarczające. Stąd w trakcie pracy nad standardem opisu archiwaliów FOPAR narodziła się konieczność ich uzupełnienia¹. Wydzielone wtedy zostały poziomy archiwum historycznego, podzespołu i klasy. Jak zaznacza autor FOPAR-u, powstała w ten sposób dziewięciopozoomowa struktura jest tylko optymalną, *z której należy wybierać poziomy i formy opisu dla konkretnych obiektów według przyjętej koncepcji, charakteru opisywanych zasobów i archiwaliów, potrzeb użytkowników*². Abstrahując od poziomów ponadzespołowych i koncentrując się na przykładzie zespołu Olsztyńskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej z lat 1945–1950 (w zasobie AP w Olsztynie), mamy okazję zastanowienia się nad możliwościami i ewentualną koniecznością tworzenia opisów informacyjnych dla wszystkich elementów struktury zasobu pomiędzy poziomami zespołu a jednostki archiwalnej³.

---

¹ B. Ryszewski, *Problemy komputeryzacji archiwów*, Toruń 1994.

² Ibidem, s. 41.

³ Problem stosowania opisu na poziomie dokumentu (w sensie informacyjnym) jest przez nas uważany za istotny, skomplikowany i wart osobnego omówienia, między innymi z punktu widzenia ewentualnej konieczności stosowania go do opisu akt z lat 1945–1950, dlatego też w tych rozważaniach nie został podjęty.

Ustawa z 20 marca 1950 roku kładła kres porządkowi administracyjnemu kształtującemu się w Polsce od końca 1944 roku. Występujący do tej pory dualizm terenowej administracji rządowej i samorządowej, w który włączone zostały hierarchicznie powiązane rady narodowe, zastąpiono terenowymi organami jednolitej władzy państwowej — radami narodowymi funkcjonującymi w oparciu o nowe zasady prawne.

Skupieniu kompetencji działających w Olsztynie do wiosny 1950 roku władz samorządu i administracji państwowej szczebla wojewódzkiego przez zorganizowaną na nowo WRN i jej Prezydium, towarzyszyła koncentracja przez nie akt instytucji zlikwidowanych. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Olsztynie, oprócz materiałów wytworzonych przez jego bezpośrednią poprzedniczkę, przejęło akta dotychczasowego Urzędu Wojewódzkiego, a tym samym Urzędu Pełnomocnika Rządu RP na Okręg Mazurski, Wydziału Wojewódzkiego, Kuratorium Okręgu Szkolnego w Olsztynie, Izby Skarbowej, Okręgowego Urzędu Likwidacyjnego i Wojewódzkiego Urzędu Ziemskiego⁴.

Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Olsztynie rozpoczęło przyjmowanie akt ze składnicy Prezydium WRN w styczniu 1958 roku. Wtedy to zostały przyjęte dwie pierwsze partie materiałów archiwalnych. Akta Olsztyńskiej WRN z lat 1945—1950 włączono do zasobu olsztyńskiego archiwum na podstawie ośmiu spisów zdawczo-odbiorczych pomiędzy 1958 a 1968/1969 rokiem. Utworzyły one tam integralną część złożonego, otwartego zespołu Prezydium WRN w Olsztynie. Jako taki nie był on opracowywany, a podstawę ewidencji w nim, podobnie jak we wszystkich zespołach najnowszych olsztyńskiego archiwum, stanowiły spisy zdawczo-odbiorcze⁵.

Po przeprowadzeniu wizytacji kompleksowej Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Olsztynie w 1969 roku, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych nakazała między innymi definitywne rozbięcie złożonego zespołu Prezydium WRN w Olsztynie na zespoły proste. Prace nad ich wydzieleniem i uporządkowaniem rozpoczęto na początku lat siedemdziesiątych. W trakcie tego zabiegu utworzono zespoły:

- Pełnomocnika Rządu RP na Okręg Mazurski 1945—1946,
- Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie 1946—1950,

⁴ Dokładnie o procesie archiwotwórczym zespołu OWRN zob.: R. Degen, *Olsztyńska Wojewódzka Rada Narodowa w Olsztynie 1945—1950. Monografia zespołu*, Toruń 1997 (maszynopis w Zakładzie Archiwistyki UMK).

⁵ T. Grygier, *Spisy zdawczo-odbiorcze jako ewidencja w oddziałach akt Polski Ludowej w Wojewódzkim Archiwum w Olsztynie*, Archeion, t. 43, 1966, s. 31—49.

- Wydziału Wojewódzkiego 1946—1950,
- Olsztyńskiej WRN w Olsztynie 1945—1950,
- Kuratorium Okręgu Szkolnego Olsztyńskiego 1945—1950,
- Urzędu Skarbowego w Olsztynie 1945—1950,
- Rejonowego Urzędu Likwidacyjnego w Olsztynie 1945—1950,
- Wojewódzkiego Urzędu Ziemskiego w Olsztynie 1945—1947,
- Prezydium WRN w Olsztynie, który nadal pozostał otwarty.

Akta Olsztyńskiej WRN z lat 1945—1950 zostały opracowane pomiędzy 1973 a 1974 rokiem. Wyodrębniono 133 jednostki archiwalne, które utworzyły zespół Olsztyńskiej WRN w Olsztynie 1945—1950. Porządkując zespół, co zostało następnie zaznaczone we wstępie do inwentarza książkowego, wykorzystano metodę schematyczno-rzeczową. Niestety nie zachował się schemat podziału zespołu na serie. Można jednak przypuszczać, że na podstawie analizy teczek wydzielono w nim osiem głównych grup:

- 1) pomoce kancelaryjne,
- 2) materiały Biura Prezydialnego,
- 3) akta plenum,
- 4) materiały Prezydium,
- 5) materiały komisji Rady,
- 6) materiały powiatowych rad narodowych i MRN w Olsztynie,
- 7) sprawozdawczość,
- 8) sprawy dotyczące odznaczeń.

Pierwsze cztery z nich i ostatnia zostały usystematyzowane w kolejności powstawania akt. Piątą podzielono według komisji, a w obrębie utworzonych podgrup — również chronologicznie. Szóstą i siódmą z nich ułożono alfabetycznie, według terenowych rad narodowych i instytucji składających Radzie sprawozdania. Pozostawiono jednostki w kształcie, jaki otrzymały w składnicy akt Prezydium WRN. W trakcie porządkowania zostały one jednak pozbawione oryginalnych okładek i sklezione. Proces opracowania zakończyło utworzenie karty zespołu i inwentarza książkowego ze wstępem.

Podsumowując powyższe rozważania należy stwierdzić, że efekt opracowania akt Olsztyńskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej z lat 1945—1950, jest zgodny z założeniami tradycyjnej metody archiwalnej. Jak łatwo zauważyć, w trakcie pracy nad pozostałością aktową OWRN wyraźnie wydzielono pod względem fizycznym i informacyjnym dwa poziomy struktury zasobu o podstawowym do tej pory znaczeniu:

— zespołu archiwalnego, którego pozycję sankcjonuje zasada proveniencji, powszechnie uznawana za kluczową dla nowożytnej archiwistyki, oraz

— jednostki archiwalnej, której opis informacyjny dominuje w tradycyjnej metodyce.

Przy opisie omawianego zespołu pominięto natomiast serie. Nie jest to przypadkiem wyjątkowym. Serie, jakkolwiek znane i wykorzystywane przez archiwistów w trakcie opracowywania zespołów, również w przypadku omawianego zespołu Olsztyńskiej WRN, jako oddzielny poziom struktury zasobu o znaczeniu informacyjnym funkcjonowały jedynie dla niektórych rodzajów akt.

Przystępując do tworzenia opisów informacyjnych dla wszystkich poziomów wyróżnionych przez standard opisu FOPAR pomiędzy poziomem zespołu a jednostki archiwalnej, należy zwrócić uwagę na możliwości, jakie z jednej strony daje sam standard w ustalonej już formie, z drugiej natomiast stan archiwaliów, które tak w przypadku pozostałości po OWRN, jak i innych zespołów organów administracji rządowej i samorządowej II instancji z lat 1945–1950 są już opracowane.

Podzespół. Standard opisu archiwaliów FOPAR proponuje używanie tego określenia dla pewnej szczególnej serii archiwaliów zespołu odznaczającej się większą samodzielnością — bądź to dzięki uformowaniu jej przez jednostkę organizacyjną twórcy zespołu poddaną podwójnemu podporządkowaniu (twórcy zespołu i jednostki nadrzędnej), skupiającej archiwalia zamkniętego okresu historycznego, czy takiej, która weszła do zespołu jako zamknięta całość na drodze sukcesji⁶.

W połowie lat pięćdziesiątych w polskiej archiwistyce nasiliły się tendencje do widzenia w aktach pierwszych pięciu powojennych lat funkcjonowania państwa polskiego oddzielnych, prostych zespołów archiwalnych. Ich wyrazem była między innymi narada zorganizowana przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych w Warszawie w dniach 20-22 czerwca 1956 roku, efektem natomiast uznanie roku 1950 za datę graniczną pomiędzy aktami administracji państwowej i samorządowej a aktami prezydiów rad narodowych⁷. Podobne stanowisko zajęło zarządzenie Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 14

⁶ B. Ryszewski, op.cit., s. 23.

⁷ Zob.: A. Kamiński, *Z problematyki porządkowania najnowszych akt administracji państwowej i samorządowej*, Archeion, t. 27, 1957, s. 10–11.

kwietnia 1961 roku w sprawie postępowania z aktami administracji państwowej I i II instancji oraz aktami organów samorządu terytorialnego⁸. Skutkiem wcielania w życie tego zarządzenia było między innymi wydzielanie ze złożonych i otwartych zespołów prezydiów wojewódzkich rad narodowych, narastających w zasobach WAP-ów, zespołów prostych będących pozostałościami po działających w latach 1945–1950 urzędach państwowych i samorządowych. Jak już mówiliśmy, taka sytuacja miała miejsce również w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Olsztynie, a omawiany przez nas zespół Olsztyńskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej 1945–1950 jest jednym z zespołów prostych powstałych w wyniku tych zabiegów. Oczywiście jest więc, że w naszym konkretnym przypadku nie można mówić o funkcjonowaniu poziomu podzespołu w przedstawionym powyżej znaczeniu. Tym samym nie ma możliwości wydzielenia go tak fizycznie, jak i w sensie informacyjnym.

Niestety twierdzenia tego nie można rozciągnąć na wszystkie zespoły skupiające w sobie akta urzędów administracji państwowej i samorządu z lat 1945–1950, powstałych na szczeblu wojewódzkim. Tak jest z przechowywanym obecnie w Archiwum Państwowym w Gdańsku zespołem Urzędu Wojewódzkiego Gdańskiego z lat 1945–1950. Obejmuje on między innymi akta Wojewódzkiego Urzędu Ziemińskiego działającego do roku 1947, a które gdański UW przejął na drodze sukcesji⁹. Zważywszy na ten stan rzeczy nasuwa się oczywista dyrektywa praktyczna, funkcjonująca w metodyce archiwalnej od dawna, aby każdy zespół archiwalny z lat 1945–1950, teraz także z punktu widzenia tworzenia opisu informacyjnego na poziomie podzespołu, traktować indywidualnie.

Seria. W rozumieniu autora FOPAR-u stanowić ją będą całości wydzielane w zespole lub podzespole w trakcie porządkowania. Sugeruje on przy tym, że jednym z możliwych wariantów serii są archiwalia referatu lub sekcji w wydziale¹⁰. Uwaga ta jest istotna z punktu widzenia

⁸ Zarządzenie nr 7 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 14 kwietnia 1961 roku w sprawie postępowania z aktami administracji państwowej I i II instancji oraz aktami organów samorządu terytorialnego, [w:] *Zbiór przepisów archiwalnych: stan na dzień 30.06.1961*, oprac. M. Bielińska, A. Ptaśnikowa, Warszawa 1962, s. 103.

⁹ A. Przywuska, *Zasada przynależności zespołowej w teorii i praktyce Archiwum Państwowego w Gdańsku*, [w:] *Komputeryzacja archiwów*, t. 3, pod red. H. Robótki, Toruń 1997, s. 22.

¹⁰ B. Ryszewski, op.cit., s. 23.

zespołów lat 1945–1950, gdyż kancelaria znacznej części urzędów administracji państwowej i samorządowej tego okresu opierała się na strukturalnych wykazach lub planach akt¹¹. Dlatego też w ich wypadku można preferować określenie serii na podstawie kryterium organizacyjnego. Nie jest to niemożliwe i nie musi pociągać za sobą konieczności fizycznego opracowania od początku raz już uporządkowanych zespołów, gdyż komputerowe systemy informacyjne, umożliwiają idealne odтворzenie ich struktury. Generalnie trzeba jednak zauważyć, że pojęcie terminu seria zaproponowane na razie dla standardu opisu archiwaliów FOPAR, umożliwia wydzielenie tego poziomu struktury zasobu archiwalnego zawsze, ponieważ każdy zespół archiwalny powstały w latach 1945–1950, bez względu na to w jakim stanie zachowany, a co za tym idzie, jaką metodą porządkowany, może na serie zostać podzielony. W przypadku akt porządkowanych metodą odtworzenia układu kancelaryjnego czy registraturalnego, seriami będą grupy systematyzujące poszczególne hasła w wykazie lub planie akt. Porządkowanie oparte na metodzie strukturalno-organizacyjnej uczyni seriami akta komórek organizacyjnych najniższego szczebla konkretnego twórcy. Metoda funkcyjna pozwala uznać za serie całości archiwalne wydzielone przez najdrobniejsze funkcje twórcy. Wreszcie w przypadku metody schematyczno-rzeczowej seriami będą utworzone grupy rzeczowe, jak w przypadku zespołu Olsztyńskiej WRN¹².

Klasa. Autor standardu FOPAR powołując się na analogie zaczerpnięte z archiwistyki anglosaskiej i występujący w niej terminy *class* proponuje, aby pod jej pojęciem rozumieć grupy archiwaliów odpowiadające pozycji planu lub wykazu akt, tak zwanej materii w kancelarii polskiej lub fachu w kancelarii pruskiej¹³. Jeżeli uznać to pojęcie za zamknięte, należy stwierdzić, że zostało ono sformułowane dosyć hermetycznie. Dla akt będących bowiem wytworem kancelarii najnowszej aktualne może być tylko pojęcie klasy, jako całości aktowej od-

¹¹ Zob.: S. Nawrocki, *Porządkowanie akt ze szczebla wojewódzkiego z okresu 1945–1950*, Archeion, t. 51, 1969, s. 49–64; *Akta rad narodowych województwa poznańskiego w pierwszym dziesięcioleciu Polski Ludowej*, Archeion, t. 25, 1956, s. 47–63; M. Lewandowska, B. Szydłowska, M. Tarakanowska, *Metody porządkowania zespołów aktowych z okresu 1944–1950 w Archiwum Akt Nowych w Warszawie*, Archeion, t. 43, 1966, s. 15–29.

¹² Pomijamy tutaj fakt błędu opracowującego zespół OWRN, który we wstępie do inwentarza książkowego nie opisał użytego przez niego schematu, por. wyżej w tekście.

¹³ B. Ryszewski, *op.cit.*, s. 24.

powiadającej pozycji planu lub wykazu akt. W tym wypadku zaś możliwość odtworzenia rozumianej w ten sposób całości w wielu z zespołów powstałych w latach 1945–1950 jest w dużej mierze ograniczona. Nie można jednak twierdzić, że przeszkodą jest tutaj brak wykazu lub planu akt, gdyż funkcjonowały one w większości urzędów działających w tym czasie. Przede wszystkim, jak stwierdzono to wyżej, były one oparte na strukturze urzędu. Plan akt istniał również w składnicy Olsztyńskiej WRN. Udało się go odtworzyć fragmentarycznie na podstawie analizy zapisów w dzienniku podawczym prowadzonym w Biurze Prezydyalnym Rady. Poszczególnym, rzeczowym hasłom planu, usystematyzowanym w schemacie odbijającym strukturę Rady, przyporządkowane były kolejne numery, zapisane w postaci cyfry arabskiej. Z tego też względu czynników decydujących o niemożliwości wydzielenia klas w rozumieniu autora FOPAR-u, należy dopatrywać się raczej w warunkach wpływających na właściwe funkcjonowanie kancelarii polskiej pierwszych pięciu powojennych lat oraz przebiegu archiwizacji.

W polskiej literaturze archiwalnej, jakkolwiek nie doczekała się ona jeszcze syntetycznego ujęcia kancelarii lat 1945–1950, kilkakrotnie wskazywano na negatywne aspekty jej funkcjonowania. Częste zmiany wewnętrzne twórców akt w połączeniu z wykazem akt opartym na ich strukturze organizacyjnej, bardzo wrażliwym na tego typu zabiegi, powiększały zamęt w registraturach tworzonych przez często zmieniających się urzędników, którzy nie mieli w większości nie tylko odpowiedniego wykształcenia fachowego, ale i ogólnego. Z powodu braku odpowiednich nawyków pracy biurowej przykładali oni małą wagę do poprawnego tworzenia i przechowywania dokumentacji. Chodzi tu przede wszystkim o łączenie akt w teczkach, opisywanie ich i przechowywanie¹⁴. Do tego należy dodać komplikacje, jakie miały miejsce w trakcie archiwizacji. W składnicy akt Prezydium WRN w Olsztynie, które przejęło akta swojej bezpośredniej poprzedniczki, początkowo akta OWRN stanowiły odrębną, zamkniętą całość. Jednak podczas przygotowania ich do przekazania do archiwum państwowego starano się, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dostosować ich układ do wykazu akt będącego podstawą funkcjonowania systemu kancelaryjnego Prezydium. Doprowadziło to do rozbijania grup utworzonych w registraturze OWRN w trakcie procesu aktotwórczego czy łączenia samodzielnych do tej pory teczek — między innymi poszczególnych akt

---

¹⁴ Zob. m.in. S. Narocki, op.cit., s. 52–53.

osobowych czy protokołów powiatowych rad narodowych, szycia przynajmniej niektórych z nich, choć w większości pozostały one jednak luźne w obrębie teczek. Nie zawsze szło to w parze z odpowiednim ich opisem. Spowodowało to między innymi konieczność ponownej oprawy akt, niestety już w okładki pozbawione cennych zapisów kancelaryjnych, podczas ich opracowania w WAP w Olsztynie. Taka sytuacja nie była specyficzna jedynie dla olsztyńskiego Prezydium. W podobnym stanie przekazywano akta urzędów szczebla wojewódzkiego powstałe w latach 1945–1950 do archiwum w Poznaniu. Tam z reguły akta były wyjmowane z segregatorów, umieszczane między cienkimi okładkami i wiązane sznurkiem. Jeżeli były nawet jakieś znaki kancelaryjne na segregatorach, to nie umieszczano ich na obwolutach zastępczych. W czasie transportu tak uformowane paczki rozpadały się, co spowodowało, że do WAP w Poznaniu trafiło wiele akt, których w ogóle nie można było przyporządkować do jakiegokolwiek grupy powstałej potem w trakcie ich porządkowania¹⁵.

Zważywszy na powyższe rozważania należy stwierdzić, że w przypadku zespołów archiwalnych wytworzonych przez kancelarię lat 1945–1950 nie zawsze można pomyślnie zweryfikować obowiązujący u twórców zespołów wykaz lub plan akt. W konsekwencji nie zawsze jest możliwe dokładne i wiarygodne odtworzenie klas w rozumieniu autora standardu opisu archiwaliów FOPAR. Dlatego też naszym zdaniem, dla akt będących wytworem kancelarii lat 1945–1950, celowe byłoby rozszerzenie pojęcia klasa i powrót do angielskiej wersji definicji terminu *class* — akt jednolitych pod względem sposobu powstania, formy i treści¹⁶. W tym wypadku powyższe komplikacje, zostałyby usunięte, a za klasy można by uznać niższe od serii poziomy wydzielone na podstawie kryteriów rzeczowych w trakcie porządkowania zespołów.

Podsumowując, należy zauważyć, że generalnie dla akt urzędów administracji państwowej i samorządowej z lat 1945–1950 istnieje możliwość utworzenia wszystkich poziomów informacyjnych istniejących w standardzie FOPAR pomiędzy poziomem zespołu a jednostki archiwalnej. Jest to zrozumiałe, zważywszy na uniwersalny charakter FOPAR-u. Nie można jednak zapominać o specyfice akt pierwszych

¹⁵ Ibidem, s. 51.

¹⁶ Cyt. za: W. Chorążyczewski, *Polski standard opisu archiwaliów FOPAR na tle standardów międzynarodowych*, [w:] *Archiwa polskie wobec wyzwań XXI wieku. Pamiętnik III Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich*, pod red. D. Nałęcz, Radom 1997, s. 222.

pięciu powojennych lat i piętnie jakie na nich wycisnęła rzeczywistość archiwalną lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych. Spostrzeżenie to dotyczy przede wszystkim możliwości wydzielenia poziomu podzespołu, którego istnienie w zespołach archiwalnych z lat 1945 — 1950 jest ograniczone ze względu na stosowanie w pracy archiwów normatywów metodycznych wydawanych w tym okresie przez Naczelną Dyрекcyję Archiwów Państwowych. Co do pozostałych poziomów struktury zasobu archiwalnego — serii i klasy, rozumianych odpowiednio jako: całości wydzielane w zespole lub podzespole w trakcie porządkowania oraz akta jednolite pod względem sposobu powstania, formy i treści, to ich określenie w żadnym z zespołów nie powinno sprawić kłopotu. Poza tym, co należy podkreślić, utworzenie tych wewnątrzzespołowych poziomów informacyjnych nie pociągnie za sobą konieczności opracowywania zespołów od początku, wydzielenia fizycznie podzespołów, nowych serii i klas, co ze względu na częstokroć zatarte ślady kancelaryjne jest bardzo istotne. Struktura systemu informacyjnego może bowiem odpowiadać idealnej budowie zespołu archiwalnego.

Perspektywa komputeryzacji pracy archiwów nakazuje zastanowić się nad jeszcze jednym problemem. Czy z punktu widzenia funkcjonowania komputerowego systemu informacji archiwalnej, na razie w odniesieniu do zespołów wytworzonych przez kancelarię lat 1945—1950, celowe jest tworzenie osobnych opisów dla wszystkich dających się wyróżnić w tych całościach poziomów informacyjnych?

Rozpoczynając rozważania na ten temat, należy zwrócić uwagę przede wszystkim na potrzeby użytkowników archiwów. Bez problemu można określić dwie ich grupy. Pierwszą i liczniejszą z nich stanowią będą historycy i regionaliści poszukujący informacji o faktach historycznych do interesujących ich zagadnień. Drugą natomiast będą archiwiści i badacze kancelarii najnowszej. Dla pierwszej z grup oczywistą koniecznością będzie sięgnięcie jak najgłębiej do przeszukiwanych przez nich zespołów. Stąd też poziomy podzespół, serii i klasy, jako samodzielne informacyjnie, nie będą miały dla nich większego znaczenia. Wystarczającym będzie dla nich system umożliwiający wyszukiwanie danych na poziomie jednostki, idealnym — pozwalający odnaleźć konkretne informacje na poziomie dokumentu¹⁷. Oczywiście subiektywna potrzeba informacyjna, nie neguje konieczności funkcjonowania w ogóle

---

¹⁷ Por. przyp. 3.

pozostałych poziomów wewnątrzespołowych w strukturze zasobu, a tym samym określenia ich w FOPAR-ze. Ich istnienie ważne jest z punktu widzenia uniwersalności standardu. Dlatego też proponujemy, aby dane dotyczące podzespołu, serii i klasy były obligatoryjnie umieszczane przy opisie jednostki archiwalnej. Wymagać to jednak będzie na poziomie jednostki dodania do bloku identyfikacji, proponowanego przez autora FOPAR-u, pól przeznaczonych dla podzespołu i klasy. Zachowując strukturę zasobu, krok ten ma szansę wzbogacić również walory użytkowe standardu. W ten sposób, w przypadku prób wyszukania informacji jednolitych pod względem treściowym, pojawi się możliwość przeszukiwania danych za pomocą klas.

Z drugiej strony uwzględnienie wszystkich poziomów wewnątrzespołowych zaspokoi potrzeby drugiej grupy badaczy, pozwalając odtworzyć w pełni strukturę interesujących ich całości archiwalnych. Ta możliwość nie będzie dla nich bez znaczenia, zważywszy na to, że nie zawsze będą mogli skorzystać z dostępnych w postaci tradycyjnej wstępów do inwentarzy. Ta ostatnia okoliczność zwraca również uwagę na konieczność obligatoryjnego funkcjonowania poziomu zespołu w komputerowym systemie informacji archiwalnej. Forma opisu zespołu opracowana dla FOPAR-u, pozwalająca na umieszczenie w nim informacji o twórcy tej całości archiwalnej, historii i archiwizacji zespołu oraz opisu systemu kancelaryjnego, którego ta całość archiwalna jest wytworem, umożliwi bowiem oczywiste zastąpienie dotychczasowych wstępów.